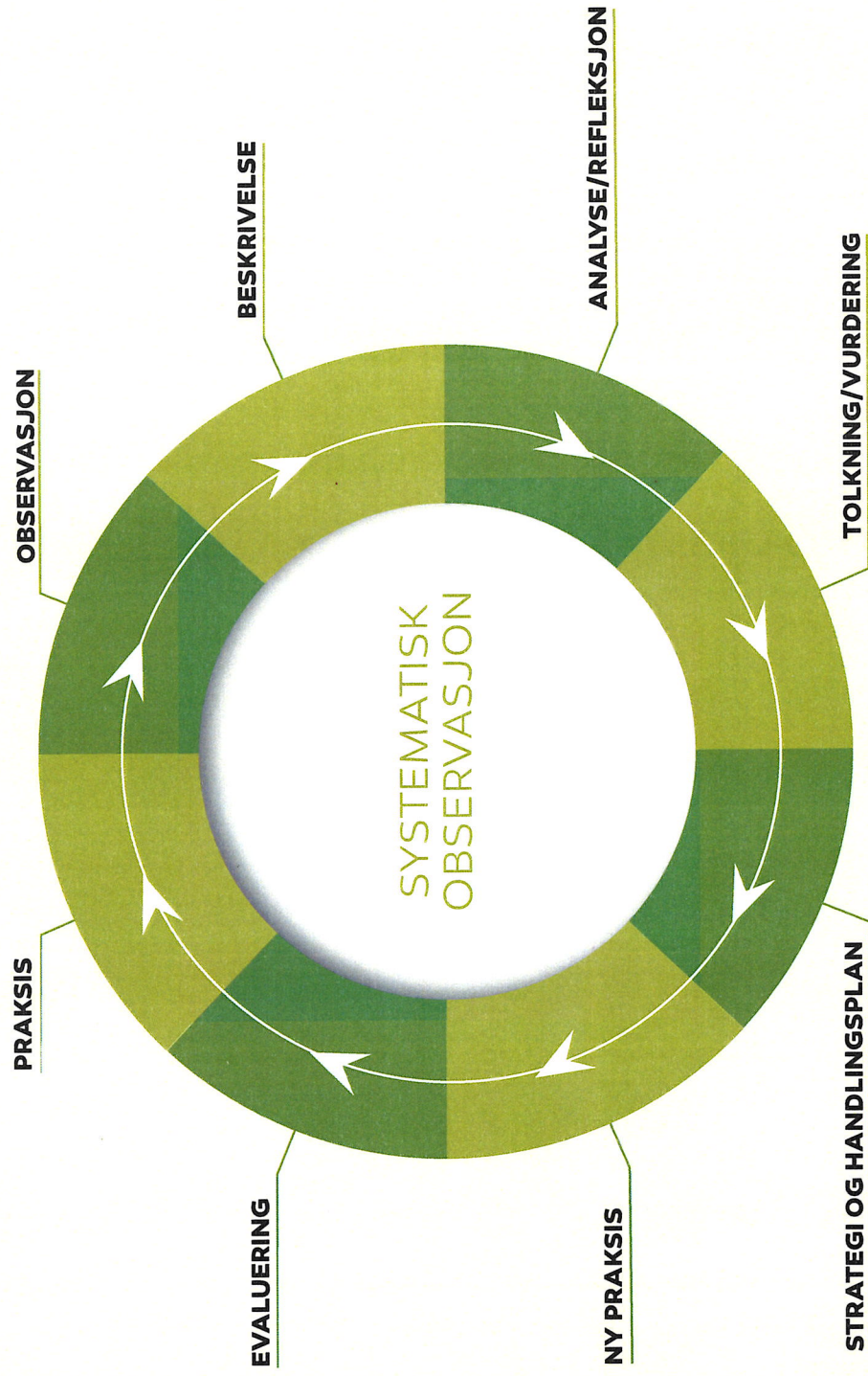

Verktøy for systematisk observasjon

En **observasjonsprosess består av ulike delprosesser** som det er viktig å være oppmerksom på når vi observerer. Observasjonsprosessen tar alltid utgangspunkt i konkrete utfordringer eller problemstillinger i pedagogisk praksis, der vi har behov for mer informasjon for å kunne handle hensiktsmessig til barnas beste og i samsvar med den pedagogiske oppgaven (Nielsen, M. M. mfl., 2016).

Ulike typer observasjon

Det finnes ulike typer observasjon.

Vi kan observere ute, i klasserommet, i overgangssituasjoner og ved bruk av logg.

Forberedelse

Før observasjonen begynner, må de som skal observere være omforent om en rekke forhold:

- Hva ønsker dere å finne ut?
- Hvem skal dere observere?
- Hva er det dere skal fokusere på i samhandlingen mellom dem?
- Hva slags type observasjon egner seg best til formålet?
- Skal dere konstruere noen situasjoner eller studere naturlige situasjoner?
- Hvem skal foreta observasjonen?
- Når skal det gjøres?
- Hvilket tidsrom og hvilke tidspunkt?
- Hvor lang tid skal brukes hver gang?
- Hvordan skal observasjonen nedtegnes?
- Når skal den nedtegnes?
- Hvordan skal dere nyttiggjøre dere det som nedtegnes?
- Hva er tidsplan for analyse og planlegging av tiltak i etterkant av observasjonen?

Hva trenger vi å vite?

- 1. Temperament**
  - lett temperament
  - langsom å varme opp
  - vanskelig temperament
- 2. Sosial kompetanse**
  - empati
  - perspektivtaking
  - selvkontroll
  - selvhverdelse
  - følelsesregulering
  - samarbeidsevne, ansvarlighet og inkludering
  - lekeferdigheter
- 3. Språk:**
  - forstå innhold i språk
  - kunne uttrykke følelser og meninger
- 4. Samspill og kommunikasjon mellom elever**

Plan for observasjon (eksempel)

Mål: Alle ansatte på teamet skal observere styrker og utviklingsområder hos Pia

Plan: Alle skal observere kun en økt pr. dag i uke 12-2017

Ansatte:	Mandag:	Tirsdag:	Onsdag:	Torsdag:	Fredag:
Lærer Anne	Utelek/andre friminutt: Begynnende mobbeatferd	Utelek/første friminutt: Følelsesregulering	Utelek/storefri: Språkferdigheter	Utelek/storefri: Lekeferdigheter og konsentrasjon	Utelek: Prososiale handlinger
Baseansv. SFO Laila	Innelek/SFO 14.30-15.30 Begynnende mobbeatferd	Innelek SFO : 15.00-16.00 Følelsesregulering	Innelek SFO: 14.30-15.00 Språkferdigheter	Utelek SFO: 14.00-15.00 Lekeferdigheter og konsentrasjon	Utelek SFO: 14.00-15.00 Prososiale handlinger
Lærer Tone	Overganger (musikk til gym inkl. garderobe): Begynnende mobbeatferd	Overgang spising- garderobe-storefri: Følelsesregulering	Overgangen fra individuelt arbeid til oppstart gruppearbeid: Språkferdigheter	Overgangen mate-matikk til pararbeid som skal utarbeide innhold for kommende kroppsøvingstime: Lekeferdigheter og konsentrasjon	Overgang fra norsktime til mat- og helse: Prososiale handlinger

Observasjonsskjema

(Skala fra 1-6 hvor 1 er lavest skår)

Begynnende mobbeattferd/makt	1	2	3	4	5	6
Hvor mye bestemmer denne eleven over hva som skal gjøres i leken/ aktiviteten?						
Hvor mye bestemmer denne eleven hvem som skal være med i aktiviteten?						
Hvor mye bestemmer denne eleven hvilken rolle den enkelte skal ha i aktiviteten?						
Følelsesregulering	1	2	3	4	5	6
Denne eleven setter ord på egne følelser						
Denne eleven har et sterkt kroppsspråk						
Denne eleven setter ord på hva vedkommende mener andre føler						
Denne eleven viser egne følelser						
Språkferdigheter og kommunikasjonsstil	1	2	3	4	5	6
Denne eleven snakker mye med andre elever						
Denne eleven tar kontakt med andre elever via språklig henvendelse						
Denne eleven snakker hyggelig til andre elever						
Denne eleven omtaler andre elever positivt						
Denne eleven henvender seg med negative kommentarer til medelever						
Denne eleven snakker nedsettende om medelever						
Denne eleven tar kontakt med medelever via spark, slag, skubbing						

Lekeferdigheter og konsentrasjon	1	2	3	4	5	6
Denne eleven kommer raskt i aktivitet/lek						
Denne eleven tar initiativ til lek/ aktivitet						
Denne eleven blir ofte spurt om å delta i aktivitet/lek						
Denne eleven blir kort tid i samme aktivitet/lek						
Denne eleven blir ofte ekskludert fra lek						
Denne eleven blir ofte stående å se på andres aktivitet/ lek						
Denne eleven går ofte delene når medelever er i aktivitet/ lek						
Denne eleven gir uttrykk for at han/hun ikke ønsker å delta i samspill med andre						
Prososiale handlinger	1	2	3	4	5	6
Denne eleven hjelper ofte andre						
Denne eleven hjelper ofte voksne						
Denne eleven foreslår ofte å dele med medelever						
Denne eleven oppmuntrer ofte medelever via ord og handlinger						
Denne eleven trøster/ viser ofte omsorg overfor medelever						
Annet	1	2	3	4	5	6

Observasjonsskjema

Observasjon av samspill og kommunikasjon	Notater:	Tolkning:
Hvem sier hva til hvem?		
Hva kjennetegner kroppsspråket?		
Hvilke handlinger ser du?		
Annet		

Observasjonslogg i klasserommet

Klasse:	
Enkeltelev:	
Observatør:	
Varighet på observasjon:	
Dato:	

OBSERVASJONER

Under observasjonen er det viktig at du skriver det du ser, ikke det du tror du ser. Vær kort og konkret i beskrivelsene.

1. Organisering:

Undervisningsform	For eksempel gjennomgang fra lærer, jobbing to og to, grupper e.l.
Antall voksne	Hvor mange voksne er i rommet? Hvordan er de plassert?
Organisering av elever	Hvordan sitter elevene? En og en, to og to, i grupper e.l.
Antall elever:	Hvor mange elever er til stede under observasjonen?

2. Klassemiljø:

	HVA DU SER:	TOLKNINGER (dine personlige tolkninger)
Elevdeltakelse:	Hvordan aktiviseres elevene? Svarer på spm fra lærer, jobber individuelt, samarbeider e.l.	
Lærers rolle i relasjon/varme og kontroll:	Hvordan fremstår den voksne? Smil, blikkontakt, tydelige beskjeder, klare oppgaver, tydelige forventninger, ros, positiv anerkjennelse, klare konsekvenser osv.	
Elevers kontakt verbalt og nonverbalt:	Hvordan foregår det sosiale samspillet elevene i mellom? Hvem tar kontakt med hvem? Hvem snakker uten å få ordet? Blikk, andre nonverbale signaler e.l. Se eget eksempel for mer hjelp.	

3. Elevens rolle:

HVA DU SER:	TOLKNINGER (dine personlige tolkninger):
Kontakt med andre elever verbalt og nonverbalt: Hvem tar eleven kontakt med? Hvem tar kontakt med eleven? Her må du se etter både verbal og nonverbal kontakt. Se eget eksempel for mer hjelp.	
Plassering i rommet: Hvor sitter eleven? Hvem sitter ved siden av, foran og bak?	
Aktivitet i undervisningen: Elevens aktivitet i timen. Svarer på spm fra lærer, følger med, er opptatt av andre ting e.l.	

4. Overgangssituasjoner:

HVA DU SER:	TOLKNINGER (dine personlige tolkninger)
Lærers rolle: Tydelig instruksjon, lærers tilstedeværelse osv.	
Elevens kontakt verbalt og nonverbalt: Hvem snakker med hvem, blikk, annen nonverbal kontakt e.l.	
Enkeltelevens rolle : Hvem er eleven i kontakt med, plassering, nonverbale signaler osv.	

5. Oppsummering

Klassemiljø: Hva tenker du knyttet til det du har sett? Lærers rolle i klasserommet, kontrollen, varmen, hvem styrer hva blant elevene, hvordan har de det i klasserommet, hvordan er de mot hverandre osv.
Enkeltelevens rolle: Hva tenker du knyttet til det du har sett? Elevens rolle i miljøet i klassen, hvem styres, hvem påvirkes, er eleven en positiv eller negativ bidragsyter osv.

Eksempel på kommunikasjon mellom elever

(lag antall kolonner ut fra antall elever du vil trekke inn i observasjonen):

Type kontakt	Antall fra elev X til elev Y	Antall fra elev Y til elev X	Antall fra elev X til elev Z	Antall fra elev Z til elev Y
Positive signaler				
Negative signaler				
Positive henvendelser				
Negative henvendelser				
Ignorering av henvendelser				
Positiv respons på henvendelser				
Negativ respons på henvendelser				